

дітям. Досить часто соціальні працівники рекомендують максимальний та об'єктивний варіант стосунків для налагодження дружніх відносин задля інтересів дитини. Зарубіжний досвід дає змогу зрозуміти необхідність використання різних видів соціальної допомоги неповній сім'ї. Він, безперечно, вартує вивчення, інтерпретації і осмисленого застосування на теренах України.

Список використаних джерел

1. Листопад О. А. Соціальний аналіз проблем сучасної студентської сім'ї. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного інституту ім. Ушинського*. 2011. Вип.8-9. С. 125–128.
2. Мольпан Т. А. Соціальна політика в Україні та сучасні стратегії адаптації населення : навчальний посібник. К.: Знання-Прес, 2008. 135 с.
3. Соціальна робота з молоддю в Україні : *Збірник інформаційно-методичних матеріалів*. К.: Столиця, 1997. 68с.
4. Фомюк Г. А. Невдале подружнє життя: теоретичні та практичні аспекти психологічної діагностики та консультування : навч. посіб. Київ. Наукова думка, 2012. 142 с.

Віктор Ординович,

*здобувач третього рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Адаптація ветеранів російсько-української війни до цивільного життя є одним із ключових викликів для сучасної України. Ефективність цього процесу багато в чому визначається можливістю доступу ветеранів до інформації та світових інформаційних ресурсів. Вказано, що використання інформаційних технологій є надзвичайно корисним для ветеранів як у процесі реінтеграції в соціум, так і у процесі їх професійної адаптації. У статті аналізуються особливості використання інформаційних технологій у професійній адаптації ветеранів.

Ключові слова: війна; ветерани; реінтеграція; професійна адаптація; інформація; інформаційні технології.

Сучасні реалії України концентрують увагу суспільства на веденні війни та мобілізації, економічній стабільності та військовій допомозі. Водночас одним із наслідків російсько-української війни є кількість ветеранів, яка постійно зростає. Держава має чіткі обов'язки перед ветеранами, а саме: забезпечення їх прав; законодавче врегулювання та реалізація пільг і послуг; реінтеграція у суспільство. Реінтеграція ветеранів війни в суспільство – це складний, довготривалий процес їх комплексного відновлення після служби та подальшої адаптації у різних сферах життя (політичній, економічній, соціальній) [5, с.87].

У процесі адаптації у ветеранів з'являється низка потреб, серед яких однією з найбільш актуальних є поновлення на робочому місці чи знаходження нової роботи – так звана професійна адаптація. Важливість професійної адаптації зумовлена тим, що повернення ветеранів до мирної професії сприяє їх включенню у взаємодію з цивільним соціумом, надає їм відчуття фінансової безпеки, а також зменшує ризики проявів залежностей чи інших відхилень поведінки [2]. Закордонний досвід засвідчує, що успішна адаптація ветеранів війни до цивільного життя можлива за їх повноцінної зайнятості, коли вони відчуватимуть себе потрібними суспільству фахівцями та фінансово незалежними від нього і держави [4, с.190].

Зазначимо, що проблема професійної адаптації ветеранів дедалі частіше стає предметом наукових досліджень. У працях А. Артеменко, К. Батаєвої, Д. Бибик, Є. Голубцової, Є. Гордієнко, Н. Горішної, К. Горішньої, Т. Журавель, І. Криницької, О. Мраморової, Н. Олексюк, Г. Слозанської та ін. розглядаються найрізноманітніші аспекти професійної адаптації ветеранів війни до цивільного життя – мотивація подальшої професійної діяльності, зміни її сфери, професійна діагностика, механізми професійної адаптації, її ресурси та критерії успішної адаптації. Проте досі не дослідженими залишаються особливості використання технологій (у тому числі – інформаційних) у професійній адаптації ветеранів, що й стало предметом нашого дослідження.

До основних проблем, з якими стикаються ветерани при переході до цивільного життя, відносимо: відсутність-нестача-недостовірність інформації про наявні пільги та послуги; відсутність налагодженого

механізму залучення колишніх військовослужбовців до цієї системи пільг і послуг та інструкцій щодо порядку дій, щоб їх отримати; тривале очікування на отримання означених пільг і послуг; фізична віддаленість установ, що їх надають; складна система оформлення документів та бюрократія; брак кваліфікованого персоналу; відсутність зв'язку і взаєморозуміння з громадами, де проживають ветерани тощо [3, с. 69]. Безробітні ветерани також зазначають, що потребують підтримки в пошуку роботи, а саме: надання послуг інформування про доступні вакансії, проведення ярмарок вакансій та запрошення на них, перекваліфікацію й підтримку у відкритті власної справи [6].

Усі означені проблеми ветеранів можна вирішити шляхом використання у процесі реінтеграції інформаційних технологій, які створюють умови для їх доступу до інформаційних потоків й використання необмежених масивів інформації, що зберігаються в централізованих базах даних.

За визначеннями, що подаються у Національній програмі інформатизації (2022) та в сучасних довідкових джерелах, інформаційні технології – це «сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, послідовність та виконання операцій для збирання, обробки, накопичення та використання інформації, надання інформаційних послуг» [1, с. 23]; «цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації незалежно від місця розташування» [3, с. 70]. У загальному розумінні сутності інформаційних технологій науковці (та ін.) акцентують увагу на сукупності прийомів і методів збору, обробки й передачі інформації з використанням сучасних засобів комунікації, технічного та програмного забезпечення [5, с. 87]. Саме інформаційні технології дають змогу не лише оптимізувати процеси реінтеграції ветеранів, але й створюють можливість для сталої підтримки через онлайн-спільноти та віртуальні мережі, забезпечуючи ветеранам доступ до необхідних ресурсів незалежно від їх географічного розташування.

Важливо зазначити, що до засобів забезпечення інформаційних технологій відносяться: комп'ютер; відеотехніка; мультимедійні засоби (мультимедійний проектор, інтерактивна дошка); електронно-обчислювальна техніка; програмні продукти; інформаційні системи або їх

окремі елементи; електронні комунікаційні мережі тощо. Залежно від засобів інформаційні технології, що використовуються ветеранами у процесі професійної адаптації, об'єднуються у два класи: стаціонарні й мережні.

Для реалізації стаціонарних інформаційних технологій використовуються такі засоби, як: електронні видання; комп'ютерні навчальні курси, записані на твердих носіях (картах пам'яті, лазерних дисках); навчально-інформаційні аудіо- та відеоматеріали тощо.

Мережні технології складають ядро дистанційного навчання та реалізуються за допомогою спеціалізованого інформаційного середовища завдяки засобам обміну навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, комп'ютерний зв'язок тощо) [1, с. 85]. Використання мережних технологій в освітньому процесі забезпечує ветеранам доступ до світових мереж з їх величезним обсягом інформації в різних галузях без просторових і часових обмежень, що надає можливість розробляти нові навчальні технології й підходи до використання традиційних методик. Окрім того, використання мережі Інтернет у освітньому процесі (наприклад, користування пошуковими системами) удосконалює навички самостійної роботи ветеранів [3, с. 71].

Таким чином, сучасні інформаційні технології відкривають ветеранам війни нові можливості не лише у пізнанні реальності, пошуку інформації, але і у залученні їх до професійної адаптації, шляхом упровадження нових форм і методів фахової підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації. Використання сучасних інформаційних технологій в умовах дистанційного навчання забезпечує інтерактивність освітнього процесу та належну якість професійної підготовки майбутніх фахівців.

Перспективною вбачаємо розробку навчально-методичного забезпечення використання інформаційних технологій у процесі професійної адаптації ветеранів війни і членів їх сімей.

Список використаних джерел

1. Бочаров Б. П., Воеводіна М. Ю. (2015). Інформаційні технології в освіті: монографія. *Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова*. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 197 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78066484.pdf>
2. Горішня К. (2021). Професійна реадаптація демобілізованих військовослужбовців: сценарне прогнозування майбутнього. *Інститут*

соціальної і політичної психології НАПН України. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-60-2-24-30>

3. Жиленко, Р. В. (2018). Дослідження основних потреб учасників АТО та членів їх сімей в соціальних послугах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 1 (42), 68–73. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20429>

4. Олексюк Н. (2024). Соціальна підтримка ветеранів війни: можливості реалізації закордонного досвіду в Україні. // *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль 25–26 квітня 2024 року)*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. С. 189–194. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/32807/1/Zb_Sots_robota.pdf

5. Ординович В., Слосанська Г. (2024). Професійна адаптація ветеранів війни при переході від військового до цивільного життя як важлива соціальна проблема / *Стратегії наукового пошуку в соціальній роботі, соціальній педагогіці та соціальній освіті: поліфункціональність ідей [Електронне видання] : Збірник тез. доповідей II Всеукраїнської наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих учених (Тернопіль, 22-23 листопада 2024 р.)* / за заг. ред. Л. Й. Петришин, Н.С. Олексюк, Г.М. Олійник. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2024. С. 86–90.

6. Представництво МОМ в Україні (Січень, 2020). Життя після конфлікту: опитування щодо соціально-демографічних та соціально-економічних характеристик ветеранів конфлікту на сході України та їхніх сімей. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/veterans_reintegration_survey_2020_ukr.pdf

Людмила Петришин,
*професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

Блашак Ольга
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 231 Соціальна робота,*